

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

13. september 2017*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Riigiabi – Otsus 2011/678/EL – Riigiabi veiste transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate (TSE) testimise rahastamiseks – Siseturuga kokkusobimatu riigiabi – Tagasinõudmise kohustus – Täitmata jätmine

Kohtuasjas C-591/14,

mille ese on ELTL artikli 108 lõike 2 teise lõigu alusel 19. detsembril 2014 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: J.-F. Brakeland, B. Stromsky, S. Noë ja H. van Vliet, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Belgia Kuningriik, esindajad: C. Pochet, L. Van den Broeck ja J.-C. Halleux, keda abistasid advokaadid L. Van den Hende ja J. Charles,

kostja,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president T. von Danwitz, kohtunikud E. Juhász (ettekandja), C. Vajda, K. Jürimäe ja C. Lycourgos,

kohtujurist: P. Mengozzi,

kohtusekretär: ametnik V. Giacobbo-Peyronnel,

arvestades kirjalikus menetluses ja 8. detsembri 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 30. märtsi 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

otsuse

- 1 Euroopa Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Belgia Kuningriik ei ole ettenähtud tähtajal vastu võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et nõuda tagasi riigiabi, mis on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks komisjoni 27. juuli 2011. aasta otsuse 2011/678/EL, mis käsitleb Belgia riigiabi veiste transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate (TSE) testimise rahastamiseks (riigiabi C 44/08 (ex NN 45/04)) (ELT 2011, L 274, lk 36) (edaspidi „vaidlusalune otsus“), artikli 1 lõigetes 3 ja 4, ega ole teavitanud komisjoni ettenähtud tähtajal selle otsuse täitmiseks võetud meetmetest, siis on see liikmesriik rikkunud ELTL artikli 288 neljandast lõigust ning nimetatud otsuse artiklitest 2-4 tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Määrus (EÜ) nr 659/1999

- 2 Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad [ELTL artikli 108] kohaldamiseks (ELT 1999, L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), artiklis 14 „Abi tagastamine“ on ette nähtud järgmist:

„1. Kui ebaseadusliku abi korral tehakse negatiivne otsus, nõuab komisjon, et kõnealune liikmesriik peab võtma kõik vajalikud meetmed, et abisaajalt abi tagasi saada (edaspidi „tagastamisotsus“). Komisjon ei nõua abi tagastamist, kui see on vastuolus ühenduse õiguse üldpõhimõttega.

2. Vastavalt tagastamisotsusele kuuluvad tagastatava abi hulka intressid, mille kohase määra kinnitab komisjon. Intressi makstakse ajavahemiku eest, mil ebaseaduslik abi oli abisaaja käsutuses, kuni selle tagastamise kuupäevani.

3. Ilma et see piiraks Euroopa [Liidu] Kohtu poolt vastavalt [ELTL artiklile 278] tehtud korralduste kohaldamist, toimub tagastamine viivitamata ja vastavalt kõnealuse liikmesriigi siseriiklikus õiguses kehtivale korrale, tingimusel et see võimaldab komisjoni otsuse kohest ja tõhusat täitmist. Sel eesmärgil ja juhuks, kui toimub siseriikliku kohtu menetlus, peavad kõnealused liikmesriigid võtma kõik vajalikud ja nende vastavas õigussüsteemis kättesaadavad meetmed, sealhulgas ajutised meetmed, ilma et see piiraks [liidu] õiguse kohaldamist.“

TSE suunised

- 3 Euroopa Ühenduste Komisjon võttis 2002. aastal vastu ühenduse suunised, mis puudutavad TSE testide, surnult leitud loomade ja tapamajajäätmetega seotud riigiabi (EÜT 2002, C 324, lk 2; edaspidi „TSE suunised“). Nende suuniste punktides 23-25 on ette nähtud järgmist:

„23. Loomade ja inimeste tervise kaitse eesmärgil meetmete võtmise edendamiseks on komisjon otsustanud jätkata sellise riigiabi heakskiitmist, mis katab kuni 100% ulatuses TSE testidega seotud kulud, järgides põllumajandussuuniste punktis 11.4 nimetatud põhimõtteid.

24. Alates 1. jaanuarist 2003 aga ei tohi avaliku sektori otsese ja kaudse toetuse kogusumma, sealhulgas ühenduse maksed, ületada inimtoiduks tapetud veiste kohustuslike BSE testide puhul 40 eurot testi kohta. Testimiskohustus võib põhineda ühenduse või siseriiklikel õigusaktidel. See summa sisaldab kõiki testimisega seotud kulusid: testikomplekt, proovivõtt ning proovide transport, testimine, säilitamine ja hävitamine. Seda summat võidakse tulevikus vähendada, kui testidega seotud kulud vähenevad.

25. Riigiabi seoses TSE testide kuludega tuleb maksta ettevõtjale, kellel on testide tegemise kohustus. Sellise riigiabi haldamise lihtsustamiseks võib abi maksta siiski ettevõtja asemel laborile tingimusel, et abi suunatakse ettevõtjale täies mahus. Riigiabi, mis on otseselt või kaudselt antud ettevõtjale, kellel on testide tegemise kohustus, peab vastavalt kajastuma ettevõtja küsitavates madalamates hindades.“

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

- 4 Aastatel 2001–2006 rahastas Belgia Kuningriik täielikult või osaliselt veiste transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate avastamise teste (edaspidi „TSE testid“).
- 5 1. jaanuarist 2001 kuni 31. detsembrini 2001 rahastati neid teste täielikult riigikassast.
- 6 Alates 1. jaanuarist 2002 kuni 30. juunini 2004 tasus testide eest ette Bureau d'intervention et de restitution belge (BIRB) (Belgia sekkumise ja hüvitamise büroo), mis on õigusvõimeline föderaalne ametiasutus.
- 7 Alates 1. juulist 2004 kuni 30. novembrini 2004 tasus nimetatud testide eest ette Agence fédérale pour la sécurité de la chaîne alimentaire (AFSCA, Belgia) (toiduohutuse föderaalne asutus), mis on õigusvõimeline riigiasutus.
- 8 Pärast kaebuste saamist aastal 2004 saatis komisjon 27. jaanuaril 2004 Belgia Kuningriigile teabepäringu TSE testide rahastamise meetmete kohta. Belgia ametiasutused vastasid sellele taotlusele 6. veebruaril ja 14. mail 2004.
- 9 Belgia Kuningriik teavitas komisjoni 23. jaanuari 2004. aasta kirjaga abimeetmest, mis oli mõeldud loomade TSE testide kulude katmiseks. Nimetatud meetmega oli kavandatud niisuguste TSE testide kulude ette tasumine, mille summa oleks hiljem tulnud hüvitada maksulaadsete lõivudega. Belgia Kuningriigi esitatud selgituste kohaselt kujutas teatatud rahastamismehhanism endast ainult selle kuninga dekree di eelnõu muudetud varianti, mille komisjon oli 2001. aastal heaks kiitnud, kuid mida ei olnud sellele vaatamata rakendatud. Kuna selgus, et teatatud meedet oli juba kohaldatud, registreeriti abi teatamata abimeetmete registrisse numbriga NN 45/04.
- 10 Belgia ametiasutused teavitasid 16. septembril 2004 uuest kuninga 15. oktoobri 2004. aasta dekree di eelnõust loomade transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate testimise rahastamise kohta (*Moniteur belge*, 8.11.2004, lk 75290). Selle dekreediga kehtestati tapmisele toodava veise kohta 10,70 euro suuruse teenustasu maksmise süsteem.
- 11 Komisjon teatas 26. novembri 2008. aasta kirjaga Belgia Kuningriigile oma otsusest alatatada ELTL artikli 108 lõikes 2 ette nähtud menetlus.
- 12 Komisjon nentis vaidlusaluse otsuse põhjenduses 121, et Belgia Kuningriik ületas ajavahemikul 1. jaanuarist 2003 kuni 30. juunini 2004 TSE testimise rahastamise raames lubatud 40 euro suurust abi maksimumsummat testi kohta, mis on ette nähtud suunistes. Komisjon täpsustas, et abisumma, mis ületas nimetatud lubatud maksimumsummat, oli hinnanguliselt 6 619 810,74 eurot.
- 13 Selle otsuse põhjenduses 92 märkis komisjon nimelt, et „[...] riigi vahenditest, sealhulgas sissemaksetest rahastatavad meetmed [annavad] põllumajandustootjatele, tapamajadele ja muudele üksustele, kes töötlevad, käitlevad, müüvad või turustavad veiselihasaadusi, millele tehakse kohaldatavate õigusnormide kohaselt kohustuslikus korras TSE test, valikulise eelise, sest need alandavad kulusid, mida isikud, kelle tooteid testitakse, kandma peavad. Neid eeliseid ei anta otsetoetustega, vaid nii, et riigiasutused kannavad TSE testide kulud, tasudes testide eest otse laboratooriumidele, kes neid tapamajade taotlusel teevad, ja kandes need kulud AFSCA arvele“.

- 14 Komisjon märkis vaidlusaluse otsuse põhjendustes 99 ja 100 esiteks, et TSE testide rahastamine sissemaksete abil kujutas endast riigi ressurssidest antavat abi põllumajandustootjatele, tapamajadele ja muudele üksustele, kes töötlevad, käitlevad, müüvad või turustavad veiselihasaadusi, millele tehakse kohaldatavate õigusaktide alusel kohustuslikus korras TSE test, ning teiseks, et see eelis kuulub ELTL artikli 107 lõike 1 kohaldamisalasse. See institutsioon märkis pärast seda, kui ta oli meelde tuletanud, et Belgia Kuningriik ei olnud talle neist abimeetmetest teatanud, et nimetatud abi oli ebaseaduslik.
- 15 Komisjon analüüsis vaidlusaluse otsuse põhjendustes 126–128 ajavahemikul 1. jaanuarist 2003 kuni 30. juunini 2004 antud niisuguse abi tagasinõudmissüsteemi, milles abi nõuti tagasi AFSCA rahastamiseks makstavate sissemaksete abil ja mille Belgia Kuningriik välja pakkus; Belgia Kuningriigi sõnul oli niisuguse üldise lähenemise kasutamise põhjuseks asjaolu, et praktikas oli keeruline need abimeetmed ühekaupa individuaalselt tagasi nõuda.
- 16 Komisjon märkis vaidlusaluse otsuse põhjenduses 129, et Belgia Kuningriigi poolt rakendatud abi tagasinõudmise süsteem ei ole kooskõlas ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu abi tagasinõudmise puhul kehtivate nõuetega, kuna vastupidi Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikale ei kohustanud see nende abimeetmete tegelikku saajat tagastama eelist, mille ta turul võrreldes oma konkurentidega sai.
- 17 Neid asjaolusid arvestades otsustas komisjon vaidlusaluses otsuses, milles teatati Belgia Kuningriigile 28. juulil 2011, järgmist:

„Artikkel 1

1. Teenustasudest rahastatavad meetmed ei kujuta endast riigiabi.

2. TSE testide rahastamine riigi vahenditest kujutab endast siseturuga kokkusobivat abi põllumajandustootjatele, tapamajadele ja muudele üksustele, kes töötlevad, käitlevad, müüvad ja turustavad veiselihasaadusi, millele tehti ajavahemikul 1. jaanuarist 2001 kuni 31. detsembrini 2002 ja ajavahemikul 1. juulist 2004 kuni 31. detsembrini 2005 kohustuslikus korras TSE test.

3. TSE testide rahastamine riigi vahenditest ajavahemikul 1. jaanuarist 2003 kuni 30. juunini 2004 kujutab endast siseturuga kokkusobivat abi põllumajandustootjatele, tapamajadele ja muudele üksustele, kes töötlevad, käitlevad, müüvad ja turustavad veiselihasaadusi, millele tehti kohustuslikus korras TSE test summade eest, mis jäi alla 40 euro testi kohta. Siseturuga kokkusobimatu abi, mis ületab maksimumsummat 40 eurot testi kohta, tuleb tagasi nõuda, välja arvatud abi konkreetsetele projektidele, mis vastasid selle abi andmise hetkel kohaldatavas vähese tähtsusega abi käsitlevas määruses sätestatud kõikidele tingimustele.

4. Belgia on ebaseaduslikult andnud abi TSE testide rahastamiseks, rikkudes ajavahemikul 1. jaanuarist 2001 kuni 30. juunini 2004 [ELTL] artikli 108 lõiget 3.

Artikkel 2

1. Belgia võtab meetmed, mis on vajalikud artikli 1 lõigetes 3 ja 4 kirjeldatud ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu abi tagasinõudmiseks saajatelt.

2. Tagasinõutav abi hõlmab viivist, mis arvutatakse alates kuupäevast, mil asjaomane abi saajate käsutusse anti, kuni abi sissenõudmise päevani.

3. Viivis arvutatakse vastavalt [komisjoni 21. aprilli 2004. aasta] määruse (EÜ) nr 794/2004, [millega rakendatakse määrust nr 659/1999 (ELT 2004, L 140, lk 1)] V peatükile [...].

4. Tagasinõudmine toimub viivitamatult siseriiklikus õiguses ette nähtud menetluste kohaselt, kui need võimaldavad käesolevat otsust otsekohe ja tegelikult täita.

Artikkel 3

Artikli 1 lõigetes 3 ja 4 kirjeldatud abi nõutakse sisse viivitamata ja tõhusalt.

Belgia tagab, et käesolev otsus viiakse ellu nelja kuu jooksul alates sellest teatamise kuupäevast.

Artikkel 4

1. Kahe kuu jooksul alates käesoleva otsuse teatamise kuupäevast esitab Belgia komisjonile järgmise teabe:

- a) isikute loetelu, kes said artikli 1 lõigetes 3 ja 4 kirjeldatud abi, ning iga abisaaja saadud abi kogusumma;
- b) kogusumma (põhisumma + sissenõutav intress), mille abi saajad peavad tagastama;
- c) selliste meetmete üksikasjalik kirjeldus, mis on käesoleva otsuse järgimiseks juba võetud või mida on kavas võtta;
- d) dokumendid, mis tõendavad, et abi saajaid on teavitatud abi tagastamise kohustusest.

2. Belgia hoiab komisjoni kursis käesoleva otsuse elluviimiseks võetud siseriiklike meetmete tulemustega seni, kuni artikli 1 lõigetes 3 ja 4 kirjeldatud abi tagasinõudmine on lõppenud.

3. Pärast lõikes 1 ette nähtud kahekuulise perioodi lõppu esitab Belgia komisjoni nõudmisel aruande meetmete kohta, mis on käesoleva otsuse järgimiseks juba võetud või mida on kavas võtta. Aruandes esitatakse ka üksikasjalik teave abi summade ja intresside kohta, mis on abi saajatelt juba sisse nõutud.

Artikkel 5

Käesolev otsus on adresseeritud Belgia Kuningriigile.“

Kohtueelne menetlus

- 18 Belgia Kuningriik saatis 27. septembril 2011 komisjonile oma vastuväited vaidlusaluse otsuse kohta.
- 19 Esiteks tuletas ta sellega seoses meelde oma seisukohta, mille kohaselt TSE testide riiklik rahastamine ei kujuta endast riigiabi, kuna „pole ühtegi liidu õigusnormi, mis kohustaks liikmesriike ettevõtjatelt – eelkõige nendelt, kes tegutsevad põllumajandussektoris – TSE testide kulusid kas tervikuna või osaliselt tagasi nõudma“. Belgia Kuningriik rõhutas seejärel nende uurimiste tähtsust, mida konkurentsiasutused olid parajasti läbi viimas, laboratooriumite TSE testidega seotud konkurentsivastase tegevuse kahtluse küsimuses.
- 20 Vaidlusaluse otsuse täitmise kohta väidab ta, et arvestades nende isikute laia ringi, keda on nimetatud vaidlusaluse otsuse artiklis 1 kui ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu abi saajaid, s.o põllumajandustootjaid, tapamaju ja muid üksusi, kes töötlevad, käitlevad, müüvad või turustavad veiselihasaadusi, millele tehakse kohaldatavate õigusaktide alusel kohustuslikus korras TSE test, on võimatu „tõendada [TSE testiga] testitud looma ja erinevate abi saajate vahelist objektiivset seost lõpptootte kõigis tootmis- ja müügirotsessi staadiumides“.

- 21 Lõpetuseks väitis Belgia Kuningriik, et igal juhul võib kogu nimetatud abi summa jagada võrdseteks osadeks kuue majandussektori kategooria (loomakasvatajad, elusloomade müüjad, tapamajad, toodete tootmine ja töötlemine, hulgimüük, jaemüük) vahel ning jagada see iga kategooria ettevõtjate arvuga, jõudes järeldusele, et seda ei ole vähese tähtsusega riigiabi reeglit kohaldades vaja tagasi nõuda.
- 22 Komisjon märkis 18. juulil 2012 Belgia Kuningriigile, et abisaaja on „ettevõtja, kellel on TSE testi tegemise kohustus ja kellele tapamaja esitab TSE testide kulude eest teenustasu arve“ ja et selle liikmesriigil tuli kontrollida „asjaomase ajavahemiku jooksul, kas abisaajad, kellele osutati individuaalselt TSE testide teenust nende veiste osas, said kokkusobimatut abi (st üle 40 euro), mis ületab vähese tähtsusega abi sätete piirmäära“. Komisjon tõi sellega seoses näite arvutusmeetodi kohta, mis seisneb vähese tähtsusega abi summa jagamises summaga, mis ületab iga testi eest 40 eurost kokkusobiva abi summat, selleks et saada lõplik TSE testide arv ettevõtja kohta, mida ületades oleks abi suurem vähese tähtsusega abi ülemmäärast.
- 23 Pärast mitut kirjavahetust, mis puudutasid eelkõige arvutusmeetodeid tagasinõutava abi summa kindlakstegemiseks, esitas komisjon – leides, et Belgia Kuningriik ei ole võtnud vajalikke meetmeid vaidlusalune otsuse täitmiseks – 19. detsembril 2014 käesoleva kohustuste rikkumise hagi.
- 24 Pärast selle hagi esitamist jättis Euroopa Liidu Üldkohus 25. märtsi 2015. aasta kohtuotsusega Belgia vs. komisjon (T-538/11, EU:T:2015:188) rahuldamata vaidlusaluse otsuse peale eelnevalt Belgia Kuningriigi esitatud tühistamishagi. Euroopa Kohus jättis 30. juuni 2016. aasta kohtuotsusega Belgia vs. komisjon (C-270/15 P, EU:C:2016:489) selle Üldkohtu otsuse peale Belgia Kuningriigi esitatud apellatsioonkaebuse rahuldamata.

Hagi

Poolte argumendid

- 25 Komisjon märgib, et nelja kuu jooksul pärast vaidlusalusest otsusest teatamise kuupäeva, kõige hiljem 28. novembril 2011, ei ole abi mingil moel tagasi nõutud ning Belgia Kuningriik ei ole ka esitanud tõendeid selle kohta, et tal ei ole võimalik seda otsust täita.
- 26 Komisjon väidab seoses sellega, et vastupidi Belgia Kuningriigi väidetele lubab vaidlusalune otsus kindlaks teha ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu abi saajaid. See otsus ei ole nimelt kohaldatav üldiselt põllumajandustootjatele, tapamajadele ja muudele üksustele, kes töötlevad, käitlevad, müüvad või turustavad veiselihasaadusi, vaid selles on täpsustatud, et nende isikute hulgas saavad seda abi need, kellel on kohustus teha TSE test ning kellel nimetatud abi võimaldas vähendada tegevuskulusid.
- 27 Nii on ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu abi tegelikud saajad enamikul neist juhtudest ja väljaspool erijuhtusid esmatoonitjad, kuid need võivad olla muudel juhtudel ja vajaduse korral kas tapamaja või muu üksus, kes loomaliha töötleb või käitleb, või üksus, kes veiselihast saadud tooteid müüs või turustas.
- 28 See institutsioon lisas, et kogu kirjavahetuse ajal Belgia Kuningriigiga pakkus ta jätkuvalt välja praktilisi ja teostatavaid meetodeid vaidlusaluse otsuse rakendamiseks ja et vastupidi selle riigi väidetele ei ole tema seisukoht kunagi muutunud selles osas, mis puudutab neid isikuid, keda selle otsuse tähenduses tuleb lugeda sellise riigiabi saajateks, mis on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks.

- 29 Ta rõhutab, et Belgia Kuningriik ei tohiks tugineda vähese tähtsusega piirmääradele, kuna ta ei ole kindlaks teinud üksikuid abisaajaid ja kuna tal ei ole seega võimalik esiteks tõendada, et selle abi kattumine ei ületanud tegelikult nende määrustega lubatud piiri, ja teiseks kindlaks teha, et kõikidest muudest nendes kehtestatud tingimustest on kinni peetud.
- 30 Komisjon lisab, et Belgia Kuningriik väidab valesti, et vaidlusalust otsust ei ole absoluutselt võimalik täita, ja väidab, et ta käitus kogu menetluse ajal väga lojaalselt, samas kui see liikmesriik oli kogu aeg vaidlusaluse otsuse täitmisele vastu, tuginedes vastupidistele argumentidele.
- 31 Belgia Kuningriik väidab vastuseks esiteks, et TSE testide rahastamist ei saa kvalifitseerida riigiabiks, kuna nende testide läbiviimise kohustuse aluseks on rahvatervise kaitse ning kuna seda ei saa seega lugeda selliseks kulutuseks, mis tavaliselt ettevõtja eelarvet koormab.
- 32 Ta väidab teiseks, et esineb mõistlik kindlus selles osas, et vähese tähtsusega piirmäärasid ei olnud ületatud, nii et ta ei ole kuidagi rikkunud oma kohustusi, mis tulenevad vaidlusalusest otsusest. See liikmesriik väidab, et kuna TSE on selline haigus, mis mõjutab kogu toitumishalet alates tootmise etapist kuni lõppsaaduse müügi etapini, siis ei ole võimalik kindlaks teha objektiivset seost testitud looma ja erinevate abisaajate vahel kõikides tootmise ja lõppsaaduse müügi etappides. Kõnealune liikmesriik väitiski nimelt sel põhjusel – kooskõlas vaidlusaluse otsuse, eelkõige selle põhjendusega 92 –, et TSE testide kulud tuleks kanda kuues veiseliha seotud majandussektoris, seda enam, et kui tagasinõutav abi oli antud võrdsetes osades neile sektoritele, siis abi keskmine summa abisaajate ja sektorite kaupa jäi alla vähese tähtsusega piirmäärasid, nii et ei ole mõistlik nõuda riigilt, et ta täidaks eriti raskeid ülesandeid, mis on ilmselgelt kasutud.
- 33 Belgia Kuningriik lisab, et igal juhul on seda, kas vähese tähtsusega piirmäärasid on ületatud iga abisaaja puhul, võimalik kontrollida ainult sel tingimusel, et vaidlusalune otsus võimaldab abisaajad tegelikult kindlaks teha, millega kõnesoleval juhul tegemist ei ole.
- 34 Ta väidab seoses sellega, et vaidlusaluses otsuses esineb vasturääkivusi, mis ei võimalda kindlaks teha, kas ebaseadusliku ja kokkusobimatu abi tuleb tagasi nõuda ainult looma omanikult või kõikidelt ettevõtjatelt, kes selles otsuses kindlaksmääratud sektoris tegutsevad. Need vasturääkivused tähendavad, et nimetatud otsust tuleb lugeda kas olematuks või selliseks, mida on võimatu täita.
- 35 See liikmesriik väidab siinkohal, et temale ei saa ette heita, et ta ei ole teinud komisjoniga lojaalset koostööd, kuna ainuüksi üldine meetod, mida ta eelistas vaidlusaluse otsuse rakendamiseks kasutada, võimaldas niisugust täitmist – seda aga ei lubanud komisjon, kes esitas kogu aeg erinevaid selgitusi riigiabi ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks tunnistamise kohta.

Euroopa Kohtu hinnang

- 36 Esmalt tuleb märkida, nagu seda tegi kohtujurist oma ettepaneku punktis 55, et Belgia Kuningriik ei vaidlusta väidet, et rahastamine, mis vastavalt vaidlusaluse otsuse artikli 1 lõigetele 3 ja 4 on kvalifitseeritud abiks, ei ole ühegi tagasinõudmise meetme ese, ja et komisjonile ei ole otsuse artiklis 4 nimetatud teavet ette nähtud tähtajal edastatud.
- 37 Järelikult tuleb analüüsida Belgia Kuningriigi kaitseargumente, mille ta esitas selleks, et põhjendada selle otsuse täitmatajätmist.
- 38 Seoses sellega tuleb märkida, et välja arvatud juhud, mis puudutavad tagastamisotsuse tühistamist ELTL artikli 263 alusel, on riigiabi valdkonnas ainsaks väiteks, millele liikmesriik saab komisjoni poolt ELTL artikli 108 lõike 2 alusel esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi vastu tugineda, niisuguse otsuse täitmise täielik võimatus, mille adressaat on liikmesriik (vt kohtuotsus, 9.7.2015, komisjon vs. Prantsusmaa, C-63/14, EU:C:2015:458, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika), ja tagasinõudmise

otsuse olemasolu, eeldusel, et nimetatud otsusel on eriti olulised ja ilmsed puudused (vt selle kohta eelkõige kohtuotsused, 10.10.2013, komisjon *vs.* Itaalia, C-353/12, ei avaldata, EU:C:2013:651, punkt 43, ja 22.3.2001, komisjon *vs.* Prantsusmaa, C-261/99, EU:C:2001:179, punkt 19).

- 39 Selle argumendi kohta, et TSE testide rahastamine kvalifitseeriti valesti riigiabiaks, tuleb sedastada, et selle argumendiga vaidlustatakse tegelikult riigiabi enda olemasolu ja seega vaidlusaluse otsuse kehtivus, ilma et väidetakse siiski, et seda ei ole olemas. Seega ei saa seda argumenti esitada tühistamishagi menetluslikus raamistikus, nagu on ette nähtud ELTL artiklis 263 (vt selle kohta kohtuotsus, 12.2.2015, komisjon *vs.* Prantsusmaa, C-37/14, ei avaldata, EU:C:2015:90, punkt 77 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Igale juhul tuleb märkida, et sama argumenti on juba analüüsitud ja see on tagasi lükatud 25. märtsi 2015. aasta otsuses Belgia *vs.* komisjon (T-538/11, EU:T:2015:188), millega Üldkohus jättis punktides 79-81 rahuldamata Belgia Kuningriigi poolt vaidlusaluse otsuse peale esitatud tühistamishagi, ning Euroopa Kohus kinnitas seda kohtuotsust oma 30. juuni 2016. aasta kohtuotsuses Belgia *vs.* komisjon (C-270/15 P, EU:C:2016:489).
- 41 Eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et argumendid, mis põhinevad TSE testide rahastamise vääralt kvalifitseerimisel riigiabiaks, ei ole vastuvõetavad.
- 42 Belgia Kuningriigi selle argumendi kohta, et vaidlustatud otsust ei ole olemas, mis on esitatud juhuks, kui asjaomane abi nõutakse tagasi ainult põllumajandustootjatelt, tuleb märkida, et nii selle põhjendused 90, 92 ja 99 kui ka selle otsuse artikli 1 lõige 3 nimetavad abi saajatena neid, kellel on kohustusliku TSE testi läbiviimise kohustus.
- 43 Sellest tuleneb, et vaidlusalune otsus, isegi kui selles ei ole abisaajaid konkreetse sektori kaupa või muude kui eelmises punktis nimetatud objektiivsete kriteeriumite alusel täpsemalt kindlaks määratud, võimaldas siiski ebaseadusliku ja siseturuga kokkusobimatu abi saajaid kindlaks teha, ilma et need oleks piirdunud ainult põllumajandustootjatega. Järelikult ei saa asuda seisukohale, et seda otsust ei ole olemas.
- 44 Selle argumendi kohta, et asjaomase abi tegelikke saajaid on raske kindlaks teha, mis on esitatud selleks puhuks, kui selle abi tagasinõudmise kohustus ei piirdu ainult põllumajandustootjatega, tuleb meelde tuletada, et kartus – et esinevad sisemised, isegi ületamatud raskused seoses eelkõige iga asjaomase ettevõtja olukorra kontrollimisega, et ebaseaduslik abi tagasi nõuda – või abisüsteemi laiaulatuslikkus riikliku tootmise plaanil ei tohiks õigustada seda, et liikmesriik ei täida oma kohustusi, mis tal liidu õigusest tulenevalt on (vt selle kohta kohtuotsus, 1.4.2004, komisjon *vs.* Itaalia, C-99/02, EU:C:2004:207, punktid 22 ja 23 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Käesolevas asjas ei ole Belgia Kuningriik tõendanud, et tal oli praktiliselt võimatu asjaomase abi tegelikke saajaid kindlaks teha. Ta oleks võinud pöörduda näiteks laboratooriumite või nende, TSE suuniste punktis 25 nimetatud üksuste poole kelle juures testide läbiviimiseks proovid võeti, selleks et kindlaks määrata teised ettevõtjad, kelle ülesandeks nimetatud abi eest tasumine on tehtud.
- 46 Selle argumendi kohta, et piirmäärasid ei ole ületatud, tuleb meelde tuletada, et abisaaja kindlaksmääramiseks tuleb kindlaks teha ettevõtjad, kes abi tegelikult said (kohtuotsused, 3.7.2003, Belgia *vs.* komisjon, C-457/00, EU:C:2003:387, punkt 55, ning 21.12.2016, komisjon *vs.* Aer Lingus ja Ryanair Designated Activity, C-164/15 P ja C-165/15 P, EU:C:2016:990, punkt 90 ja seal viidatud kohtupraktika). See kohtupraktika välistab võimaluse, et tagasinõutava abi summa arvutatakse, jagades selle abi kogusumma vaidlusaluses otsuses nimetatud majandussektorite vahel võrdsetes osades, nagu Belgia Kuningriik piirmäärade ületamise puudumise tõendamiseks väidab.

- 47 Lisaks sellele, et kuigi Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb komisjonil väidetava tagasinõudmise kohustuse rikkumist tõendada, esitades Euroopa Kohtule tõendusmaterjal, mida on vaja selleks, et viimasel oleks võimalik kontrollida selle rikkumise olemasolu, ilma et ta saaks tugineda mistahes eeldusele, peab seevastu juhul, kui tõendatakse, et kogu abi või osa sellest on jäetud tagasi nõudmata, asjassepuutuv liikmesriik esitama põhjused, miks see tagasinõudmine ei ole teatavate abisaajate puhul kohustuslik (kohtuotsus, 12.2.2015, komisjon *vs.* Prantsusmaa, C-37/14, ei avaldata, EU:C:2015:90, punkt 71). Peale selle arvutusmeetodi, mis on eelmises punktis viidatud kohtupraktika kohaselt välistatud, ei esita Belgia valitsus mingeid täpseid ega konkreetseid andmeid, mis võimaldaksid asuda seisukohale, et asjassepuutuvate abisaajate puhul on piirmääradest kinni peetud.
- 48 Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvesse võttes tuleb asuda seisukohale, et kuna Belgia Kuningriik ei ole vastu võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et nõuda tagasi riigiabi, mis on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks vaidlusaluse otsuse artikli 1 lõigetes 3 ja 4, ega ole teavitanud komisjoni selle otsuse täitmiseks võetud meetmetest, siis on see liikmesriik rikkunud ELTL artikli 288 neljandast lõigust ning nimetatud otsuse artiklitest 2-4 tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

- 49 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Belgia Kuningriik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

- 1. Kuna Belgia Kuningriik ei ole vastu võtnud kõiki vajalikke meetmeid, et nõuda tagasi riigiabi, mis on tunnistatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks komisjoni 27. juuli 2011. aasta otsuse 2011/678/EL, mis käsitleb Belgia riigiabi veiste transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate (TSE) testimise rahastamiseks (riigiabi C 44/08 (ex NN 45/04)), artikli 1 lõigetes 3 ja 4, ega ole teavitanud Euroopa Komisjoni selle otsuse täitmiseks võetud meetmetest, siis on see liikmesriik rikkunud ELTL artikli 288 neljandast lõigust ning nimetatud otsuse artiklitest 2-4 tulenevaid kohustusi.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Belgia Kuningriigilt.**

Allkirjad